

EXCERPTEN

De kruiwagens beschouwd in hun verleden, hun tegenwoordig en hun toekomstig lot. *Brokken aan een onuitgegeven handschrift ontleend.* Herentals, V.J. Du Moulin, 1869

VOORBERICHT.

De opdracht der volgende bladzijden vindt men, tegen de gewoonte, aan het einde van het werkje. Waarom werd ze dààr geplaatst? Dit zou gemakkelijk zijn om te verklaren, doch het is van uiterst weinig belang. Verder heb ik, bij mijne weet, hier niets aan te merken, weshalve ik dit voorbericht eenvoudig sluit met de hartelijke groeten aan den lieven Lezer. P. K.

Kapittel vijf, waarin, onder andere zaken, gehandeld wordt van de moeilijkheid om degelijke schriften onder de pers en verder onder het volk te krijgen.

Ik moet echter zien van wat kort te worden met al mijne kapitels, want ik merk, dat ik nog in volle inleiding ben, en de critiekers, – of hoe heet ik het ding, – kunnen zoo iets niet lijdën; zij leeren, dat de inleiding kort moet wezen, en ze zijn in staat mij, letterkundig gesproken, dood te slaan om het mij te bewijzen. Nu voor zulke bewijzen geef ik niet veel, zoo min als voor de rechtvaardigheid van sommige ministers, in landen verre, verre afgelegen van ons gebenedijd België. Doch basta! – want anders, in plaats van korter wordt mijne inleiding alweêr langer en loop ik al meer gevaar van doodgeslagen te worden.

KAPITTEL VEERTIEN.

De gevolgen van het parlementaire Stelsel.

Onmogelijk, lankmoedige Lezer, van voort te gaan: M.
Voor en M. Tegen vechten nog altijd inwendig, zonder
mij rust te laten.

Kapittel drie en twintig. De Kruiwagen in de Politiek.
Kruiwagens en Kruiwagens en niets dan Kruiwagens.

Kapittel zeven en twintig. Hoe de Kruiwagen bijzonder in de Letterkunde hoegenaamd niet kan gemist worden.

Ho! de gewone menschen hebben veelal een groot gedacht van *iemand-die-boeken-schrijft!* Dat is iets bijzonders! zoo'n mannen zijn halve-goden! Inderdaad, de dichters zijn zoo groot, dat ze familiair hunne sigaar aan de maan ontsteken; de prozaschrijvers rennen, op arendschachten gevoerd, door de wolken, en de redenaars hebben zulk eene macht, dat zij, – hoe moeilijk die operatie ook schijne te wezen, – honderde toehoorders uren en uren lang aan hunne lippen houden hangen. Kunnen, – ik vraag het u, – kunnen zoo'n mannen menschen zijn gelijk een ander?

En echter niets is ongerijmder, vooral in onze dagen: al wat, ik zeg niet handen, maar al wat beenen heeft, schrijft tegenwoordig. En inderdaad niets gemakkelijker dan een boek, bijv. eenen roman te schrijven. Zie hier het recept:

“Neem:

- 1° Zout van inbeelding.....4 deelen,
- 2° Siroop van moorden, branden en andere ijselijkheden 3 deelen,
- 3° Balsem van droomerij en overdreven gevoel3 deelen,
- 4° Zuur van schrijfstijl..... 2 deelen,
- 3° Tinctuur van verstandzoo goed als niets.

Maak van dit alles een mengsel, zorg dragende, dat het niet te droog worde; wat men lichtelijk kan voorkomen met er van tijd tot tijd wat afkooksel van nieuwe of versletene ('t maakt niets) episoden bij te gieten.” [p 103-104]

Wilt gij integendeel, geleerde werken ... vervaardigen – ik zeg niet: *schrijven* – het stelsel is even gemakkelijk:

Schaf u, vooreerst, eene schaar en een potje lijm of stijfseppap. Knip dan, van rechts en links (zooals men de nieuwsbladen schrijft), uit al wie – jong of oud – over uw onderwerp handelde; lijm en plak alles kunstig samen; vooral vermenigvuldig de aantekeningen onder elke bladzijde, wijl dit bijzonder van kolossale belesenheid en geleerdheid getuigt. Zonder eigenlijk iets te schrijven, is 't heel gemakkelijk *aldus* een een lijvig boekddel te ... schrijven, dat u den naam verschaft van door- en doorgeleerd man, schoon 't, inderdaad, enkel uwe bedrevenheid bewijst in knippen en plakken. Voorbeelden daarvan leveren, op menige bladzij, deze *Kruiwagen* zelf, waarin almede – om ook in dit punt mijn *mea culpa* te spreken – de aantekeningen meermaals geene andere reden hebben van bestaan, dan mij eene tint van geleerdheid te verschaffen. Lieve Lezer, juist in hetzelfde geval – geloof mij vrij – zijn menige geleerden in ons vaderland en elders, – maar die niet zoo rechtuit biechten.

[Editie 1882 p 141-142; voor poëten-in-spe volgt dan nog een demonstratie hoe men met knip-en-plakwerk een gedicht kan knutselen: “een plagiaat, welk de bestolen dichters zelf wellicht niet eens zouden vermoeden”; 1882 p 142-143]

Men ziet, boeken schrijven is zoo moeielijk niet dan men wel peinst. Doch geschreven boeken doen uitgeven, en uitgegeven boeken doen verkoopen en lezen, en gekochte en gelezene boeken doen hoogachten en prijzen, en zoo zich eenen naam verwerven die uitmunt zelfs tusschen de namen van hen, die boeken schrijven, ziedaar wat niet gemakkelijk is, ziedaar waarvoor bovenal den *Kruiwagen* niet kan ontberen. [p 105-106]

Mag ik u ten slotte, beste Lezer, eenen goeden raad geven, dan is het van toch nooit te verlangen naar den titel van *iemand-die-boeken-schrijft*. [p 109]